

Rapport

Beweegmonitor kinderopvang 2022

Vragenlijst over bewegen op het
kinderdagverblijf en de
buitenschoolse opvang

Beweegmonitor kinderopvang 2022

Vragenlijst over bewegen op het
kinderdagverblijf en de buitenschoolse
opvang

Met steun van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Mulier Instituut

Sanne Veldman

Marthe Westerbroek

Suzan Nouwens

Amika Singh

Voor meer informatie kunt u contact
opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 4 september 2023

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding:

Mulier Instituut, de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

BSO	Buitenschoolse opvang
KDV	Kinderdagverblijf

Inhoudsopgave

Beweegmonitor

Samenvatting	5
1 Bewegen op de kinderopvang	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Achtergrond	7
1.3 Doelstellingen	9
1.4 Vraagstellingen	9
2 Onderzoeksmethode	11
3 Resultaten beweegmonitor kinderdagverblijf	13
3.1 Kenmerken respondenten	13
3.2 Beleid voor bewegen op KDV-vestigingen	14
3.3 Het beweegaanbod op KDV-vestigingen	16
3.4 Ervaren kwaliteit van het beweegaanbod op KDV-vestigingen	19
3.5 Beschouwing resultaten KDV-vestigingen	21
4 Resultaten beweegmonitor buitenschoolse opvang	24
4.1 Kenmerken respondenten	24
4.2 Beleid voor bewegen op BSO-vestigingen	25
4.3 Het beweegaanbod op BSO-vestigingen	27
4.4 Ervaren kwaliteit van het beweegaanbod op BSO-vestigingen	31
4.5 Beschouwing resultaten BSO-vestigingen	32
5 Conclusies & aanbevelingen	35
5.1 Conclusies	35
5.2 Aanbevelingen	36
6 Bronnen	39

Beweegmonitor kinderopvang 2022

Inleiding

Voldoende en gevarieerd bewegen is belangrijk voor een gezonde groei en ontwikkeling van kinderen. (Jonge) kinderen brengen veel tijd door op het kinderdagverblijf (KDV) of de buitenschoolse opvang (BSO). Dit zijn daarom belangrijke plekken om bewegen bij kinderen te stimuleren.

Momenteel hebben we geen zicht op hoe en in welke mate bewegen op de kinderopvang gestimuleerd wordt. Deze beweegmonitor heeft als doel om het beleid rondom bewegen, het beweegaanbod en de (ervaren) kwaliteit van het beweegaanbod op de kinderopvang in kaart te brengen.

Probleemstelling

Via vragenlijstonderzoek onder medewerkers in de kinderopvang beantwoorden wij de volgende vragen:

1. Is er een visie op het beweegaanbod opgenomen in het beleid van de kinderopvang?
2. Hoe ziet het aanbod voor bewegen op de kinderopvang eruit?
3. Hoe ervaren de respondenten de kwaliteit van het beweegaanbod?

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

1. Er is meer aandacht nodig voor beleid gericht op bewegen. Voornamelijk bij kleinere KDV-vestigingen of BSO-vestigingen in stedelijk gebied ontbreekt vaak een visie over het beweegaanbod. Daarnaast weet een deel van de respondenten niet of er een visie op het beweegaanbod is.
2. Op de meeste vestigingen vindt het beweegaanbod plaats in een buitenruimte en bestaat het uit zowel vrij spel als georganiseerde activiteiten.
3. Het merendeel van de vestigingen werkt voor het organiseren van beweegaanbod samen met een organisatie.
4. Belemmeringen voor het stimuleren van (meer) bewegen bij kinderen zijn een gebrek aan bekwaamheid en enthousiasme van medewerkers en een tekort aan tijd, medewerkers en ruimte.

Aanbevelingen

Om kinderen in de kinderopvang te stimuleren om (meer) te bewegen is het belangrijk om het thema bewegen in het beleid van de kinderopvang te integreren. Daarnaast raden wij verspreiding en implementatie van het beweegadvies voor 0 tot 4 jaar en de beweegrichtlijnen van 4 tot 12 jaar aan binnen de kinderopvang.

Een andere belangrijke stap om kinderen meer te laten bewegen op de kinderopvang is het wegnemen van de handelingsverlegenheid van medewerkers door ze te informeren, bij te scholen en te enthousiasmeren.

Daarnaast kunnen nieuwe samenwerkingen met bijvoorbeeld lokale partners belemmeringen zoals een tekort aan medewerkers en/of ruimte wegnemen. Dit kan leiden tot een toename in zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van het beweegaanbod.

Bewegen op de kinderopvang

In dit hoofdstuk introduceren we het thema bewegen bij (jonge) kinderen op de kinderopvang. We beschrijven de aanleiding, het doel en de onderzoeksvraag van het onderzoek.

1.1 Inleiding

Voldoende en gevarieerd bewegen is belangrijk voor een gezonde groei en ontwikkeling van kinderen (Ward, 2010; Kuzik et al., 2017). Het is daarom belangrijk kinderen te stimuleren om voldoende en gevarieerd te bewegen. Dit kan in verschillende omgevingen, zoals thuis, op school, op de kinderopvang of bij sportverenigingen.

In Nederland is nog niet bekend in welke mate jonge kinderen van 0 tot 4 jaar voldoen aan het beweegadvies van de Gezondheidsraad (Gezondheidsraad, 2022). Wel blijkt uit internationaal onderzoek dat veel jonge kinderen niet voldoende bewegen (Vale & Mota, 2020; Decraene et al., 2021; Tapia-Serrano et al., 2022). Van de kinderen in de leeftijd 4 tot 12 jaar weten we de cijfers wel, en daar voldoet 57 procent aan de beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad (Gezondheidsraad, 2017; Sport en bewegen in cijfers, 2022).

Hoewel er veelvuldig onderzoek wordt verricht naar bewegen op school (Janssen, Singh & Hartman, 2021), is er momenteel nog weinig zicht op de beweegmogelijkheden op het kinderdagverblijf (KDV) of de buitenschoolse opvang (BSO): omgevingen waar (jonge) kinderen doorgaans veel tijd doorbrengen.

In dit onderzoek 'De Beweegmonitor Kinderopvang 2022' hebben wij met een vragenlijst het beweegaanbod op het KDV en op de BSO in kaart gebracht. De bevindingen van dit onderzoek kunnen aanknopingspunten bieden om het bewegen onder kinderen te stimuleren.

1.2 Achtergrond

Wat verstaan we onder voldoende bewegen voor kinderen? De Gezondheidsraad heeft in 2017 beweegrichtlijnen opgesteld voor kinderen van 4 tot 12 jaar (Gezondheidsraad, 2017). Daarnaast hebben zij in 2022 een beweegadvies voor 0- tot 4-jarigen uitgebracht (Gezondheidsraad, 2022).

Deze beweegrichtlijnen en adviezen bevatten aanbevelingen voor de hoeveelheid bewegen voor kinderen per dag. Het beweegadvies voor jonge kinderen biedt ook informatie over zitten en beeldschermgebruik. Meer informatie over de beweegrichtlijnen en het advies is te vinden in kader 1.

Beweegadvies kinderen van 0 tot 4 jaar

Voor kinderen van 0 tot 4 jaar is in 2022 een beweegadvies gepubliceerd (Gezondheidsraad, 2022):

- o kinderen < 1 jaar = meerdere keren per dag lichamelijke activiteit, wanneer het kind nog niet mobiel is minimaal 30 minuten per dag in buikligging;
- o kinderen 1 en 2 jaar = minimaal 180 minuten lichamelijke activiteit;
- o kinderen 3 jaar = minimaal 180 minuten lichamelijke activiteit, waarvan 60 minuten matig tot intensief te bewegen.

Daarnaast worden er adviezen gegeven over het beperken van de bewegingsvrijheid en beeldschermtijd. Voor kinderen van 0-4 jaar wordt geadviseerd om maximaal 60 minuten per keer de bewegingsvrijheid te beperken. Voor kinderen van 0 tot 2 jaar wordt beeldschermtijd afgeraden. Voor kinderen van 2 tot 4 jaar wordt maximaal 1 uur per dag beeldschermtijd geadviseerd, waarbij geldt; hoe minder hoe beter.

Beweegrichtlijnen kinderen van 4 tot 12 jaar

Voor kinderen van 4 tot 12 jaar zijn in 2017 beweegrichtlijnen gepubliceerd (Gezondheidsraad, 2017):

- o minimaal 1 uur per dag bewegen;
- o drie keer per week spier- en botversterkende activiteiten.

Kader 1: beweegadvies en
beweegrichtlijnen voor kinderen

Aantal kinderen en uren in de kinderopvang

Het KDV (0- tot 4-jarigen) en de BSO (4- tot 12-jarigen) zijn belangrijke omgevingen, naast thuis en op school, waar kinderen van 0 tot 12 jaar veel tijd doorbrengen.

In 2021 ging 72 procent van alle 0- tot 4-jarigen minstens één dag per week naar het KDV. Gemiddeld gingen deze kinderen 15 uur per week naar het KDV (CBS, 2021; CBS, 2022). Van alle 4- tot 12-jarigen ging 34 procent in 2021 minstens één dag naar de BSO. Op de BSO brachten kinderen gemiddeld 7,5 uur per week door (CBS, 2021; CBS, 2022).

De kinderopvang (KDV en BSO) is dus een belangrijke plek (en biedt de mogelijkheid) om bewegen te stimuleren, gezien de hoeveelheid tijd die kinderen hier doorbrengen.

Bewegen op de kinderopvang

Uit onderzoek blijkt dat kinderen ongeveer de helft van hun tijd op het KDV zittend doorbrengen (Gubbels et al., 2011; Ellis et al., 2017; Martin et al., 2022; Tassitano et al., 2020). Verschillende factoren beïnvloeden hoe lang kinderen zitten en hoeveel ze bewegen.

Ten eerste kan beleid een positieve invloed hebben op hoeveel kinderen bewegen (Ward et al., 2009; Coe et al., 2020). Het gaat hierbij om beleidsvoering gericht op voldoende vrij spelen en georganiseerde beweegactiviteiten.

Ten tweede kunnen beweegprogramma's en interventies gericht op bewegen de hoeveelheid bewegen bij kinderen stimuleren (Finch et al., 2016).

Als derde blijkt dat de betrokkenheid van pedagogisch medewerkers bij bewegen en hun intentie om bewegen te stimuleren een positieve invloed heeft op hoeveel kinderen bewegen (Veldman et al. 2020).

Ten vierde kan de fysieke omgeving invloed hebben op bewegen bij jonge kinderen. Uit onderzoek blijkt dat een buitenplek de hoeveelheid bewegen positief stimuleert (Martin et al., 2022). Ook stimuleren natuurlijke elementen, zoals bomen of gras, en verplaatsbare materialen om mee buiten te spelen de hoeveelheid bewegen op een positieve manier (Gubbels et al., 2018).

De BSO kan kinderen stimuleren om te bewegen door een of meerdere beweegmomenten gedurende de dag aan te bieden. Hoeveel kinderen bewegen op de BSO is in Nederland nog niet onderzocht. Uit onderzoek in andere landen blijkt dat kinderen weinig bewegen en veel zitten gedurende de uren die ze doorbrengen op de BSO (Crowe et al. 2021; Tassitano et al., 2020).

Op de BSO zijn er verschillende factoren die het bewegen van kinderen kunnen beïnvloeden. Hierbij valt te denken aan meer vrij spelen, meer georganiseerd spelaanbod en actieve spellen (Crowe et al. 2021; Weaver et al. 2015). Op de BSO geldt dat kinderen meer bewegen wanneer medewerkers bewegen aanmoedigen of zelf deelnemen aan beweegactiviteiten (Weaver et al., 2014).

1.3 Doelstellingen

De kinderopvang biedt kansen om de hoeveelheid bewegen bij kinderen op verschillende manieren te stimuleren. Op dit moment hebben we geen zicht op hoe en in welke mate bewegen op de kinderopvang in Nederland gestimuleerd wordt. Het doel van dit onderzoek is om via deze beweegmonitor onder medewerkers binnen de kinderopvang inzicht te krijgen in de mate waarin aandacht is voor voldoende bewegen/ meer bewegen op de kinderopvang.

We brengen daarvoor de volgende onderdelen op de kinderopvang in kaart:

- 1) de aanwezigheid van beleid op het gebied van bewegen;
- 2) het huidige beweegaanbod;
- 3) de (ervaren) kwaliteit van het beweegaanbod.

Op basis van deze inzichten identificeren we kansen voor het stimuleren van bewegen op de kinderopvang.

1.4 Vraagstellingen

1. Is er een visie op het beweegaanbod opgenomen in het beleid van de kinderopvang?
2. Hoe ziet het aanbod voor bewegen op de kinderopvang eruit?
3. Hoe ervaren de respondenten de kwaliteit van het beweegaanbod?

Leeswijzer

In dit rapport beschrijven we allereerst de methode die we hebben gebruikt voor dit onderzoek. De resultaten van de bewegemonitor van het KDV bespreken we in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 gaan we in op de resultaten van de bewegemonitor van de BSO. Beide hoofdstukken sluiten we af met een beschouwing. In hoofdstuk 5 beschrijven we de conclusies en aanbevelingen.

Alle hoofdstukken zijn opgebouwd aan de hand van drie onderwerpen: beleid voor bewegen, het beweegaanbod en de (ervaren) kwaliteit van het beweegaanbod.

Kader 2: leeswijzer

Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we data voor dit onderzoek verzameld hebben.

Het Mulier Instituut heeft vragenlijsten ontwikkeld over het beweegaanbod op het KDV en de BSO (de beweemonitor). Daarin komen de volgende drie onderwerpen aan bod:

- beleid voor bewegen (visie, draagvlak, belang en beweegadvies);
- het beweegaanbod (type aanbod, samenwerkingspartners en voorzieningen);
- kwaliteit van het beweegaanbod (ervaren kwaliteit en ervaren belemmeringen door de respondenten).

KDV's en BSO's hebben dezelfde vragenlijst ontvangen met 32 vragen, met de uitzondering dat de BSO-vragenlijst één extra vraag bevatte ('Beschouwt u uw BSO-vestiging als een 'outdoor BSO'?'). Vóór het uitzetten van de vragenlijst hebben we deze voorgelegd aan de Brancheorganisatie Kinderopvang met de vraag of de vragenlijst inhoudelijk en op taalniveau aansluit bij de doelgroep.

In oktober en november 2022 heeft de Brancheorganisatie Kinderopvang namens het Mulier Instituut medewerkers van KDV- en de BSO-vestigingen uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Daarnaast heeft Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang in november 2022 medewerkers van KDV- en de BSO-vestigingen uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen via hun website.

Validiteit vragenlijsten

Bij het lezen van dit rapport is het belangrijk om rekening te houden met zowel de interne als de externe validiteit van de door ons ontwikkelde vragenlijsten. Over de validiteit van de vragenlijsten kunnen we tot nu toe geen uitspraken doen.

Uit de analyse van de resultaten is gebleken dat twee vragen op verschillende manieren geïnterpreteerd zijn. Daarom hebben we deze vragen in dit rapport niet meegenomen.

Representativiteit respondenten

Het aantal respondenten en het type vestiging waar zij werken (bijvoorbeeld grootte en locatie) is niet representatief voor alle medewerkers op KDV's en BSO's in Nederland. Dit is deels te verklaren door de wervingsstrategie. Deze strategie heeft mogelijk geleid tot respondenten met affiniteit met of interesse in bewegen.

Kader 3: validiteit en representativiteit

Resultaten beweegmonitor kinderdagverblijf

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de beweegmonitor 'kinderdagverblijf'. We beschrijven onze bevindingen over het beleid voor bewegen, het aanbod voor kinderen om te bewegen en de ervaren kwaliteit van het beweegaanbod. We sluiten het hoofdstuk af met een beschouwing waarin we de resultaten toelichten.

3.1 Kenmerken respondenten

Medewerkers van 41 KDV-vestigingen hebben de vragenlijst ingevuld. [tabel 3.1](#) beschrijft de kenmerken van deze respondenten en KDV-vestigingen. Een derde van de respondenten is vestigingsmanager (34%). De overige respondenten zijn onder andere (gespecialiseerd) pedagogisch medewerkers, pedagogisch beleidsmedewerkers, directeuren, pedagogisch coaches/experts of senior pedagogisch medewerkers.

Vier op de tien KDV-vestigingen vangen 1 tot en met 32 kinderen per dag op. Eén daarvan is een kleinschalige KDV-vestiging (maximaal zes kinderen per dag), de rest zijn middelgrote vestigingen (6 tot en met 32 kinderen per dag). Voor de analyse hebben we de resultaten van deze twee typen samengevoegd. De overige vestigingen vangen tussen de 33 en 124 kinderen per dag op (grote vestiging; 60%).

Tabel 3.1**Kenmerken respondenten**

(in procenten, n=41)

Functie

Vestigingsmanager	34
(Gespecialiseerd) pedagogisch medewerker	22
Pedagogisch beleidsmedewerker	10
Directeur	5
Overig	31

Maakt deel uit van overkoepelde organisatie 78**Grootte vestiging**

Kleinschalig/middelgroot*	40
Grootschalig**	60

Vestiging

In een gebouw van een basisschool	12
Samen met BSO	15
Eigen locatie	56
Overig	17

Locatie

Grote stad/sterk stedelijk	46
Nabij een kleinere stad	24
In een dorp	29

*1 tot en met 32 kindplaatsen per dag.

**33 of meer kindplaatsen per dag.

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor kinderdagverblijven, najaar 2022.

3.2 Beleid voor bewegen op KDV-vestigingen

We hebben de respondenten gevraagd naar de visie op het beweegaanbod in het beleid van hun KDV-vestiging. Om inzicht te krijgen in de invloed van deze visie op de werkvloer hebben wij vragen gesteld over de kennis over en het draagvlak voor deze visie. Ook hebben we vragen gesteld over hoe belangrijk respondenten het vinden dat er beweegaanbod op hun KDV-vestiging is en of ze bekend zijn met het beweegadvies voor 0- tot 4-jarigen.

Op deze manier proberen we zicht te krijgen op het ervaren belang van bewegen en een beweegaanbod.

Visie op het beweegaanbod

Bijna zes op de tien respondenten (59%) geven aan dat hun KDV-vestiging een visie op het beweegaanbod in het beleidsplan heeft opgenomen. Iets minder dan de helft (44%) van de kleine/middelgrote vestigingen heeft een visie, tegenover bijna drie kwart (71%) van de grote vestigingen ([figuur 3.1](#)).

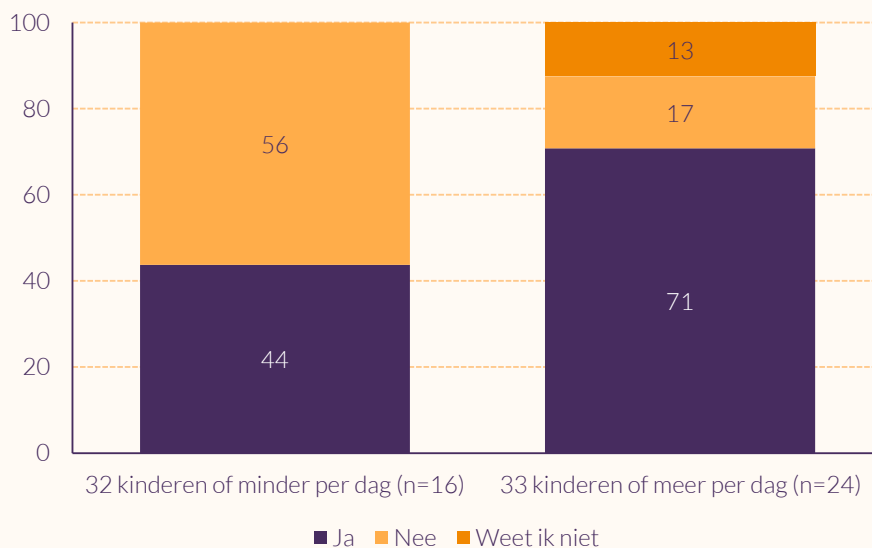
De respondenten van de vestigingen met een visie op het beweegaanbod beschouwen hun KDV-vestiging vaker als beweegvriendelijk dan de respondenten

van vestigingen zonder visie (92% vs. 62%). We zien geen verschillen in het hebben van een visie op basis van locatie (grote stad/sterk stedelijk, nabij een kleinere stad of in een dorp) of deel uitmaken van een overkoepelende organisatie.

Figuur 3.1

'Is er een visie op het beweegaanbod opgenomen in een beleidsplan van uw KDV-vestiging?', volgens KDV-medewerkers, opgesplitst naar grootte van de KDV-vestiging

(in procenten, n=41)

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor kinderdagverblijven, najaar 2022.

De visie in de praktijk

Van de respondenten die aangeven dan hun KDV-vestiging een visie heeft op het beweegaanbod, geeft 71 procent aan dat zij denken dat alle medewerkers bekend zijn met de visie op het beweegaanbod. De overige 29 procent geeft aan dat de meeste medewerkers bekend zijn met de visie. Dezelfde respondenten geven ook aan dat zij de visie op het beweegaanbod bijna allemaal terugzien in de activiteiten op de KDV-vestiging (91%).

Bijna alle respondenten vinden het de taak van een KDV om bewegen bij kinderen te stimuleren (95%).

Belang van het beweegaanbod

Negen op de tien respondenten (90%) vinden het heel belangrijk dat er beweegaanbod op hun KDV-vestiging is. De overige respondenten vinden dit redelijk belangrijk. De respondenten geven aan dat het beweegaanbod belangrijk is omdat:

- > kinderen plezier aan bewegen beleven (98%);
- > het bijdraagt aan de brede ontwikkeling van het kind (93%);
- > het bijdraagt aan de gezondheid van de kinderen (85%).

We zien geen verschil in antwoorden tussen respondenten van KDV-vestigingen met en zonder visie op het belang van een beweegaanbod.

Beweegadvies

66 procent van alle respondenten geeft aan bekend te zijn met het beweegadvies dat de Gezondheidsraad in 2022 heeft gepubliceerd. Maar een derde van deze respondenten weet niet precies wat het beweegadvies inhoudt.

Van de respondenten die bekend zijn met het beweegadvies geeft 37 procent aan dat dit invloed heeft op het beweegaanbod van hun KDV-vestiging. 41 procent geeft aan dat dit wellicht in de toekomst het geval is. De overige respondenten die bekend zijn met het beweegadvies geven aan dat dit geen invloed heeft op het beweegaanbod of weten dit niet (22%).

Op de vraag hoe het beweegadvies in de toekomst invloed kan hebben, antwoorden respondenten veelal dat het advies bewustzijn rondom bewegen kan creëren. Eén respondent benoemt:

'[Het beweegadvies geeft] bewustwording dat er veel kinderen zijn die onvoldoende bewegen en dat wij daar als KDV een voorbeeldfunctie in kunnen hebben.'

3.3 Het beweegaanbod op KDV-vestigingen

Om het beweegaanbod van de KDV-vestigingen in kaart te brengen hebben we respondenten vragen gesteld over de frequentie en de vorm van dit aanbod.

Op de meeste KDV-vestigingen (85%) vinden dagelijks beweegactiviteiten plaats. De overige vestigingen (15%) bieden meerdere keren per week een beweegactiviteit aan.

Het beweegaanbod bestaat bij het merendeel van de vestigingen (83%) uit zowel vrij spel als georganiseerde activiteiten. De beweegactiviteiten vinden zowel in de binnenruimte (op 85% van de locaties) als in de buitenruimte (op 93% van de locaties) van de KDV-vestigingen plaats. Er is geen verschil in de frequentie en vorm van het beweegaanbod tussen vestigingen met en zonder visie op het beweegaanbod.

De respondenten geven aan dat de kinderen op hun KDV-vestiging gestimuleerd worden om meer te bewegen door:

- > de inrichting van de buitenspeelruimte (90%);
- > de inrichting van de binnenruimte (68%);
- > te lopen naar activiteiten buiten de locatie (32%);

Daarnaast geeft 20 procent van de respondenten aan dat ze de kinderen op een andere manier stimuleren, bijvoorbeeld door dans, muziek of yoga-activiteiten aan te bieden.

Het beweegaanbod wordt voornamelijk verzorgd door een medewerker die werkzaam is op de KDV-vestiging, zoals een pedagogisch medewerker (89%). Ook stagiaires en gespecialiseerd pedagogisch medewerkers verzorgen een deel van de activiteiten (resp. 40% en 34%). Opvallend is dat op KDV-vestigingen zonder visie op het beweegaanbod vaker een gespecialiseerd pedagogisch medewerker het beweegaanbod verzorgt dan op KDV-vestigingen met een visie (60% vs. 24%; [figuur 3.2](#)).

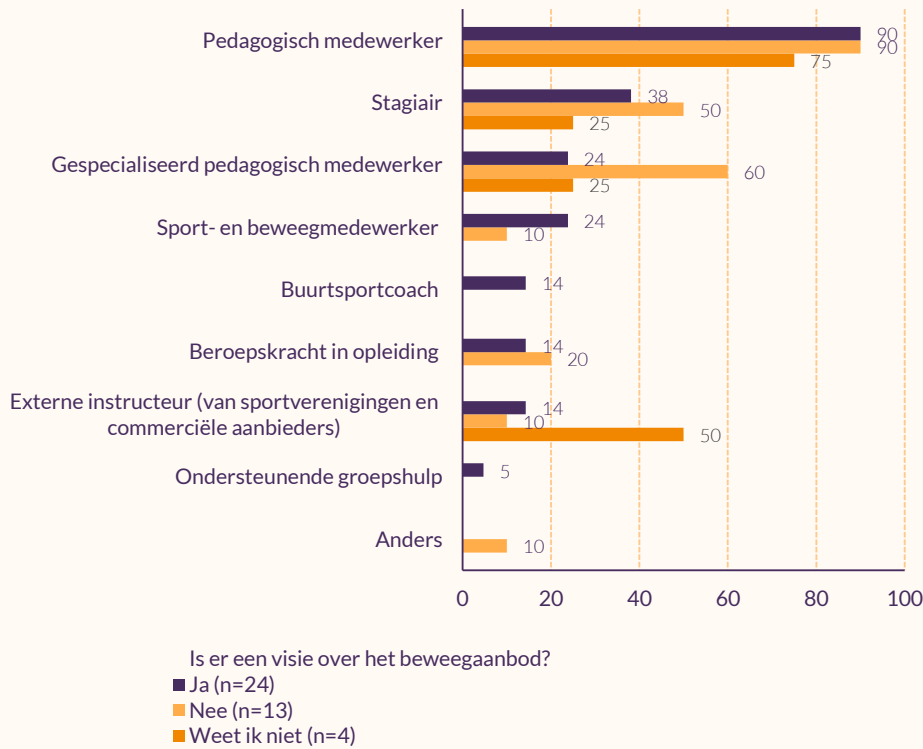
Externe personen (buurtsportcoach of extern instructeur) verzorgen minder vaak het beweegaanbod op het KDV (resp. 9% en 17%). De KDV-vestigingen waarop (ook) een extern persoon het beweegaanbod verzorgt (n=8) zijn allemaal onderdeel van een organisatie met meerdere KDV-vestigingen. We zien geen verschillen in wie het aanbod verzorgt op basis van locatie (grote stad/sterk stedelijk, nabij een kleinere stad of in een dorp).

Veel KDV-vestigingen werken samen met een organisatie voor het beweegaanbod (68%; [figuur 3.3](#)). Opvallend is dat KDV-vestigingen in niet-stedelijk gebied en die geen onderdeel van een organisatie zijn vaker samenwerken met gemeenten (resp. 45% en 56%) dan KDV-vestigingen in stedelijk gebied (16%) of die wel onderdeel zijn van een organisatie (25%). Er is geen verschil in samenwerking op basis van het hebben van een visie op het beweegaanbod of de grootte van de KDV-vestiging.

Figuur 3.2

Verzorger van het beweegaanbod op KBV-vestigingen, opgesplitst naar visie

(in procenten, n=41, meerdere antwoorden mogelijk)

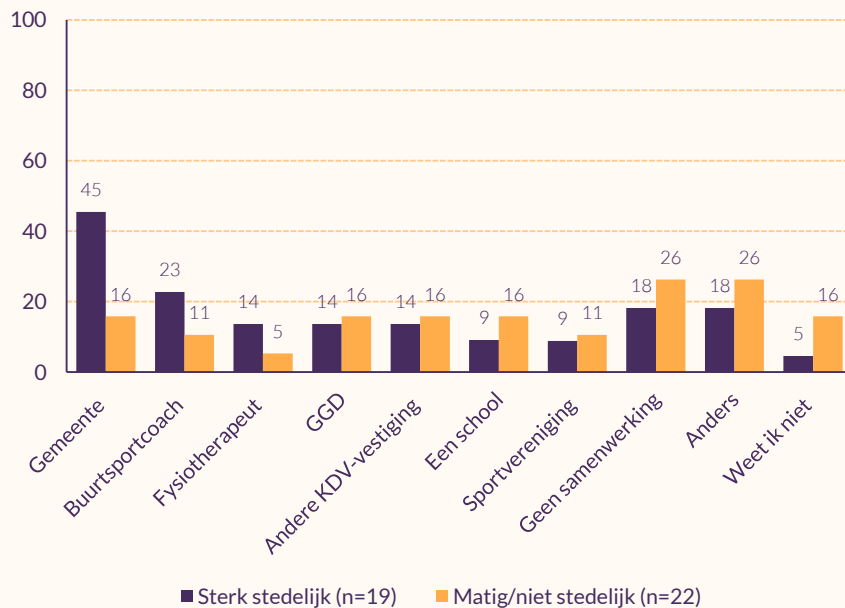

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor kinderdagverblijven, najaar 2022.

Figuur 3.3

Samenwerkingspartners voor het aanbieden van het beweegaanbod op KBV-vestigingen, opgesplitst naar stedelijkheid

(in procenten, n=41, meerdere antwoorden mogelijk)

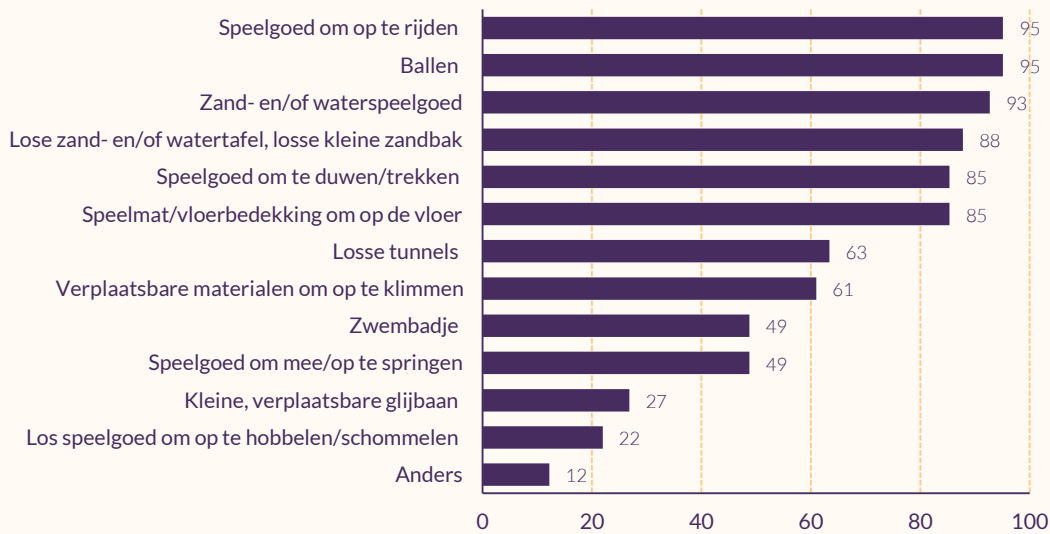
Voorzieningen

De meeste KDV-vestigingen (85%) hebben zowel een binnen- als een buitenruimte om vrij te spelen. Respondenten geven aan dat hun KDV-vestiging beschikt over vaste materialen, zoals een zandbak (95%), een verharde ondergrond waarop kinderen kunnen fietsen (95%) of een vaste glijbaan (73%). Ook noemen enkele respondenten (n=4) natuurlijke obstakels/materialen, zoals een heuvel of hutjes in de bossen.

Hiernaast zijn er op de KDV-vestigingen diverse losse materialen beschikbaar, zoals ballen of zandspeelgoed (figuur 3.4). De toegankelijkheid van losse materialen verschilt per locatie. Op de ene locatie ligt het (spel)materiaal altijd in het zicht en kunnen kinderen het pakken, op andere locaties is het opgeborgen en kunnen kinderen en/of personeel het pakken. Vooral groter speelgoed, zoals een glijbaan of zwembadje, zijn opgeborgen en moet door het personeel gepakt en/of opgebouwd worden.

Figuur 3.4
Aanwezig los materiaal op KDV-vestigingen

(in procenten, n=41, meerdere antwoorden mogelijk)

3.4 Ervaren kwaliteit van het beweegaanbod op KDV-vestigingen

Om de kwaliteit van het beweegaanbod in kaart te brengen hebben we respondenten gevraagd hoe zij het huidige beweegaanbod ervaren (de hoeveelheid en de kwaliteit). Daarnaast hebben we gevraagd welke belemmeringen zij ervaren voor het stimuleren van bewegen bij kinderen.

Zes op de tien respondenten (60%) vinden het beweegaanbod op hun KDV-vestiging precies goed. De overige respondenten geven aan dat er te weinig beweegaanbod op hun KDV-vestiging is. De kwaliteit van het huidige aanbod beoordeelt bijna twee derde van de respondenten als goed (61%). Een derde (32%) vindt het aanbod voldoende en 7 procent van de respondenten beoordeelt de kwaliteit van het beweegaanbod als onvoldoende.

We hebben de respondenten gevraagd naar mogelijke belemmeringen die zij ervaren om bewegen te stimuleren op de KDV-vestiging (figuur 3.6). Respondenten geven de volgende belemmeringen aan:

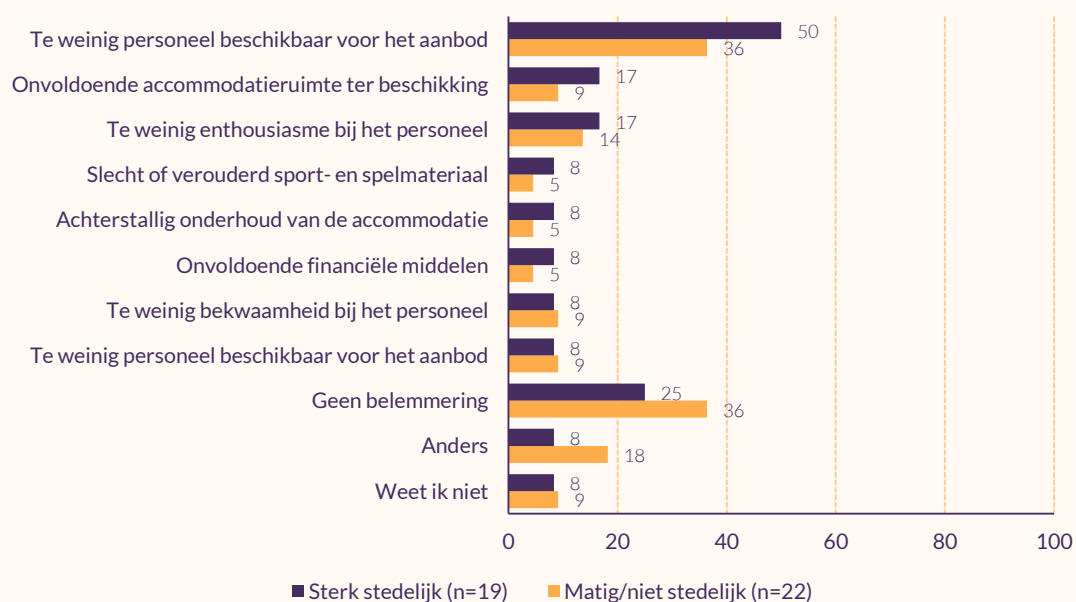
- > te weinig tijd in het dagelijkse programma (32%);
- > te weinig enthousiasme bij het personeel (20%);
- > te weinig personeel beschikbaar (15%);
- > onvoldoende ruimte (15%).

Respondenten die op een grote KDV-vestiging werken, ervaren vaker 'te weinig tijd' om bewegen te stimuleren dan respondenten die op een kleine/middelgrote vestiging werken (42% vs. 13%). Elf respondenten ervaren meerdere belemmeringen. Zij werken allemaal op een KDV-vestiging die onderdeel is van een organisatie met meerdere KDV-vestigingen.

In totaal ervaart 29 procent van de respondenten geen belemmeringen. We zien geen verschillen in het ervaren van belemmeringen op basis van het hebben van een visie of het deel uitmaken van een overkoepelende organisatie.

Figuur 3.5
Ervaren belemmeringen bij het stimuleren van bewegen door KDV-medewerkers, opgesplitst naar stedelijkheid van de gemeente

(in procenten, n=41, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor kinderdagverblijven, najaar 2022.

Van alle respondenten vindt 80 procent dat hun KDV-vestiging beweegvriendelijk is. 10 procent vindt dit niet. De overige 10 procent geeft aan het niet te weten.

3.5 Beschouwing resultaten KDV-vestigingen

Beleid voor bewegen

Uit de gegevens die we hebben verzameld in het kader van de beweegmonitor kinderopvang 2022 blijkt dat ongeveer zes op de tien KDV-vestigingen een visie op het beweegaanbod in hun beleidsplan hebben opgenomen. Dit zijn vooral de grote KDV-vestigingen. De kleine/middelgrote vestigingen hebben minder vaak een visie op het beweegaanbod.

Uit onderzoek blijkt dat beleid op het gebied van bewegen een positieve invloed heeft op de hoeveelheid kinderen bewegen (Ward., 2009; Coe., 2020). Hierbij is het belangrijk dat het beleid zich richt op voldoende georganiseerde beweegactiviteiten en vrij spelen.

Een visie kan alleen tot uiting komen wanneer deze gedragen wordt door de medewerkers (Geijssel, 2001). De meeste respondenten geven aan dat alle medewerkers van hun KDV-vestiging bekend zijn met de visie en dat dit ook terug te zien is in het beweegaanbod. Tegelijkertijd geven veel respondenten aan dat niet alle medewerkers enthousiast zijn om bewegen te stimuleren. Uit eerder onderzoek blijkt dat vooral enthousiasme en de intentie van medewerkers om bewegen te stimuleren van belang zijn voor hoeveel jonge kinderen bewegen (Veldman et al., 2020). Andere belemmeringen voor het stimuleren van bewegen zijn te weinig tijd en personeel.

Het beweegaanbod en de ervaren kwaliteit

Hoewel op de meeste KDV-vestigingen dagelijks beweegaanbod plaatsvindt, geven vier op de tien respondenten aan dat ze het aanbod 'te weinig' vinden. Buitenspelen en georganiseerd aanbod kunnen de hoeveelheid bewegen vergroten en het aantal minuten zitten verlagen (Gray et al., 2015; Martin et al., 2022).

De respondenten geven aan dat onvoldoende ruimte een van de belemmeringen is om kinderen meer te laten bewegen. Uit onderzoek blijkt dat een grotere buitenspeelplek samenhangt met meer bewegen (Martin et al., 2022). Toch geven de meeste respondenten aan dat hun vestiging zowel een binnen- als buitenruimte heeft en er voldoende en gevarieerd materiaal aanwezig is. De beschikbare ruimten en materialen anders inzetten is wellicht een belangrijke stap om bewegen meer te stimuleren. Hierbij kan professionalisering van medewerkers belangrijk zijn (Jones et al., 2019).

De respondenten geven naast onvoldoende ruimte ook te weinig tijd aan als een belemmering om bewegen te stimuleren. Dit wordt voornamelijk ervaren door respondenten die werkzaam zijn op een groot KDV (>33 kinderen per dag). Dit kan

verklaard worden door mogelijke andere verplichtingen die gekoppeld zijn aan de grootte van een KDV of doordat bewegen geen prioriteit heeft.

Voor de uitvoering van het beweegaanbod werkt het merendeel van de KDV-vestigingen samen met een organisatie. Mogelijke redenen om de uitvoering van het beweegaanbod uit te besteden kunnen te maken hebben met de aangegeven belemmeringen, zoals een gebrek aan kennis en vaardigheden op het gebied van bewegen bij jonge kinderen of een gebrek aan ruimte.

Vooraf in kleinere steden en dorpen vindt vaak een samenwerking plaats met gemeenten. Hoe deze samenwerking tot stand komt en hoe hier invulling aan gegeven wordt, is momenteel onbekend.

De precieze tijd die besteed wordt aan bewegen op de KDV-vestigingen en de inhoud van dit aanbod hebben we in deze beweegmonitor niet onderzocht.

Resultaten beweegmonitor buitenschoolse opvang

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de beweegmonitor 'buitenschoolse opvang'. Allereerst beschrijven we de kenmerken van de respondenten en van de BSO-vestigingen waar zij werken. Daarna gaan we in op het beleid voor bewegen, het aanbod voor kinderen om te bewegen en de ervaren kwaliteit van het beweegaanbod. We sluiten het hoofdstuk af met een beschouwing waarin we de resultaten toelichten.

4.1 Kenmerken respondenten

Medewerkers van 37 BSO-vestigingen hebben de vragenlijst ingevuld. [tabel 4.1](#) beschrijft de kenmerken van de respondenten en de BSO-vestigingen. Een kwart van de respondenten is vestigingsmanager (27%). De overige respondenten zijn onder andere (gespecialiseerd) pedagogisch medewerkers, directeuren, lokale coördinatoren of pedagogisch beleidsmedewerkers.

De vragenlijst is ingevuld door zowel kleinschalige/middelgrote BSO-vestigingen (1-50 kinderen per dag) als grote BSO-vestigingen (51 of meer kinderen per dag).

Tabel 4.1**Kenmerken respondenten**

(in procenten, n=37)

Functie

Vestigingsmanager	27
(Gespecialiseerd) pedagogisch medewerker	16
Directeur	16
Locatiecoördinator	14
Pedagogisch beleidsmedewerker	14
Overig	13

Maakt deel uit van overkoepelde organisatie 73**Grootte vestiging**

Kleinschalig/middelgroot*	49
Grootschalig**	51

Vestiging

In een gebouw van een basisschool	38
Samen met KDV	19
Eigen locatie	16
Bij een sportvereniging	16
Overig	11

Locatie

Grote stad/sterk stedelijk	35
Nabij een kleinere stad	24
In een dorp	41

*1 tot en met 50 kindplaatsen per dag.

**51 of meer kindplaatsen per dag.

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor buitenschoolse opvang, najaar 2022.

4.2 Beleid voor bewegen op BSO-vestigingen

We hebben respondenten vragen gesteld over de visie op het beweegaanbod van de BSO-vestigingen waarop zij werkzaam zijn. Om inzicht te krijgen in de invloed van deze visie op de werkvloer hebben wij vragen gesteld over de kennis over en het draagvlak voor deze visie. Ook hebben we vragen gesteld over hoe belangrijk zij het vinden dat er beweegaanbod op hun BSO-vestiging is en of ze bekend zijn met de beweegerichtlijnen voor 4- tot 12-jarigen.

Visie op het beweegaanbod

Zes op de tien respondenten (62%) geven aan dat de BSO-vestiging waarop zij werken een visie op het beweegaanbod heeft opgenomen in het beleidsplan. Dit zijn voornamelijk respondenten die werken op BSO-vestigingen in een dorp (80%; [figuur 4.1](#)).

Twee op de tien respondenten (22%) geven aan dat de BSO-vestiging waarop zij werken geen visie op het beweegaanbod heeft opgenomen in hun beleidsplan. 16 procent weet dit niet. We zien geen verschillen in het hebben van een visie op

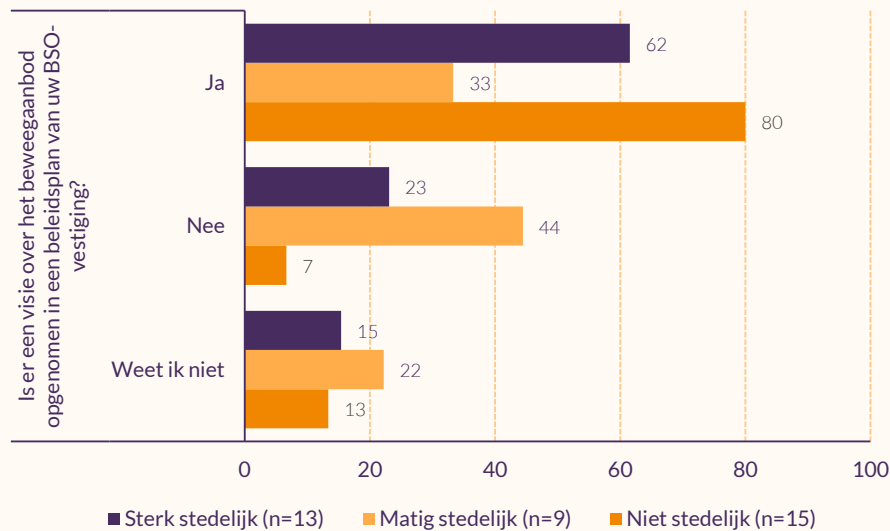
basis van de grootte van de BSO-vestiging of het deel uitmaken van een overkoepelende organisatie.

Respondenten die de BSO-vestiging waarop ze werken als beweegvriendelijke BSO ervaren, benoemen vaker dat er een visie is op het beweegaanbod dan respondenten die hun BSO-vestiging niet als beweegvriendelijk ervaren (81% vs. 22%). Ook hebben BSO-vestigingen waar de respondenten de BSO-vestiging als outdoor BSO beschouwen vaker een visie (89% vs. 39%).

Figuur 4.1

'Is er een visie op het beweegaanbod opgenomen in een beleidsplan van uw BSO-vestiging?', volgens BSO-medewerkers, opgesplitst naar stedelijkheid van de gemeente

(in procenten, n=37)

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor buitenschoolse opvang, najaar 2022.

De visie in de praktijk

Van de respondenten die aangeven dat hun BSO-vestiging een visie op het beweegaanbod heeft, geeft drie kwart (74%) aan dat zij denken dat alle medewerkers bekend zijn met deze visie. Daarnaast geeft 22 procent aan dat de meeste medewerkers bekend zijn met de visie en 4 procent dat ze het niet weten. Bijna alle respondenten waarvan de BSO-vestiging een visie op het beweegaanbod heeft, geven aan dit terug te zien in de activiteiten op hun vestiging (91%).

Alle respondenten (100%) zien het als de taak van de BSO om bewegen bij kinderen te stimuleren.

Belang van het beweegaanbod

Het merendeel van de respondenten (86%) vindt het heel belangrijk dat er beweegaanbod op hun BSO-vestiging is. De overige respondenten vinden dit redelijk belangrijk. De respondenten geven aan dat het beweegaanbod belangrijk is omdat:

- het bijdraagt aan de brede ontwikkeling van het kind (89%);
- het bijdraagt aan de gezondheid van de kinderen (86%);
- kinderen hier plezier aan beleven (84%).

Een klein deel van de respondenten (16%) geeft aan dat het aanbieden van een beweegactiviteit belangrijk voor hun BSO-vestiging is zodat ze zich kunnen profileren op het gebied van bewegen of sport. We zien geen verschil in antwoorden tussen respondenten van BSO-vestigingen met en zonder visie op het belang van een beweegaanbod.

Beweegrichtlijnen

Het merendeel van de respondenten geeft aan bekend te zijn met de beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad (79%) (Gezondheidsraad, 2017). Van alle respondenten weet ruim een derde (38%) niet precies wat de beweegrichtlijnen inhouden.

Van de respondenten die bekend zijn met de beweegrichtlijnen, geeft 14 procent aan dat deze richtlijnen invloed hebben op het beweegaanbod van de BSO-vestiging. 59 procent geeft aan dat dit wellicht in de toekomst het geval is. De overige respondenten die bekend zijn met het beweegadvies, geven aan dat dit geen invloed heeft op het beweegaanbod of weten dit niet (17%).

4.3 Het beweegaanbod op BSO-vestigingen

Om het beweegaanbod in kaart te brengen hebben we respondenten vragen gesteld over de frequentie en vorm van het beweegaanbod op hun BSO-vestiging.

Op bijna alle BSO-vestigingen (92%) vinden dagelijks beweegactiviteiten plaats. Op de overige BSO-vestigingen (8%) wordt meerdere keren per week een beweegactiviteit georganiseerd.

Het beweegaanbod bestaat bij het merendeel (73%) uit zowel vrij spel als georganiseerde activiteiten. De beweegactiviteiten vinden zowel in de binnenruimte (op 54% van de locaties) als in de buitenruimte (op 84% van de locaties) van de BSO-vestigingen plaats. Daarnaast geeft 22 procent van de respondenten aan dat ze op hun BSO-vestigingen (ook) gebruik maken van een andere locatie voor (de uitvoering van) het beweegaanbod.

Op twee BSO-vestigingen wordt alleen beweegaanbod in een binnenruimte georganiseerd, niet in een buitenruimte. Er is geen verschil in de frequentie en vorm van het beweegaanbod op basis van het hebben van een visie op het beweegaanbod.

De respondenten geven aan dat ze op hun BSO-vestiging de kinderen stimuleren om meer te bewegen door:

- de inrichting van de buitenspeelruimte (68%);
- actief transport (lopend of fietsend verplaatsen (41%));
- de inrichting van de binnenruimte (30%).

Een kwart van de respondenten (24%) stimuleert kinderen op een andere manier om meer te bewegen, bijvoorbeeld door naar buiten te gaan.

Het beweegaanbod wordt voornamelijk verzorgd door een medewerker die werkt op de BSO-vestigingen, zoals een pedagogisch medewerker (89%). Op de BSO-vestigingen in matig stedelijk gebied verzorgt een sport- en beweegmedewerker ook vaak beweegactiviteiten (83%; [figuur 4.2](#)). Bij BSO-vestigingen in niet stedelijk gebied verzorgt een gespecialiseerd pedagogisch medewerker vaker het beweegaanbod dan bij BSO-vestigingen in stedelijk gebied (62% vs. 11%).

De BSO-vestigingen waar een buurtsportcoach of een externe instructeur (ook) het beweegaanbod verzorgt hebben allemaal (n=6) een visie op het beweegaanbod. Daarnaast zijn dit voornamelijk BSO-vestigingen uit niet-stedelijk gebied (n=5) en BSO-vestigingen die onderdeel zijn van een organisatie (n=5).

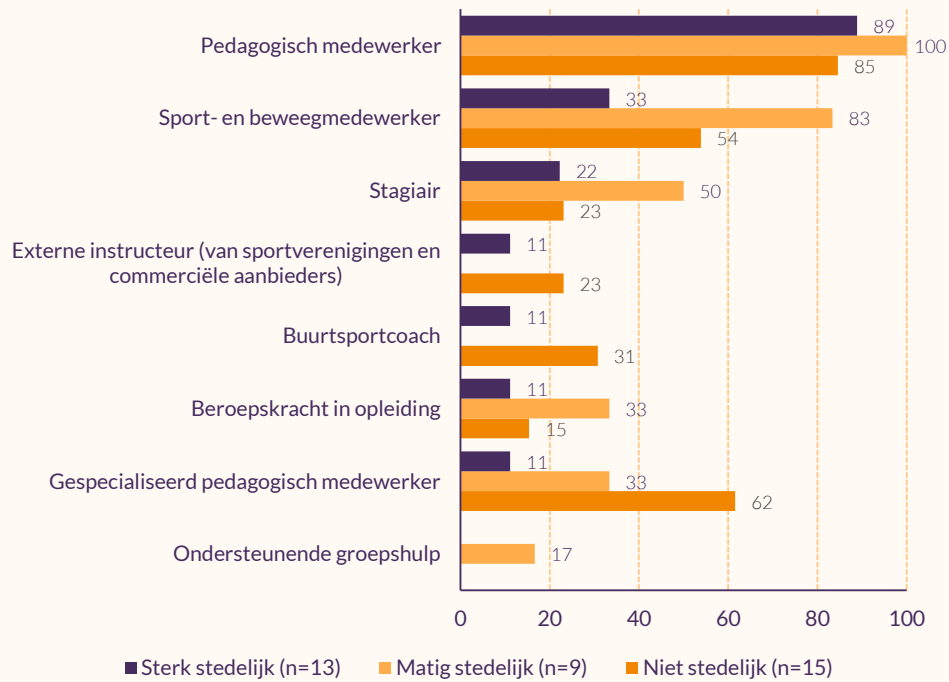
Op de meeste BSO-vestigingen wordt samengewerkt met bijvoorbeeld een sportvereniging, een buurtsportcoach of de gemeente (70%; [figuur 4.3](#)). Opvallend is dat op grote BSO-vestigingen vaker dan op kleine BSO-vestigingen sprake is van een samenwerking met een sportvereniging (42% vs. 27%) of een gemeente (32% vs. 0%).

Daarnaast werkt 40 procent van de BSO-vestigingen in niet-stedelijke gebieden samen met een partner, terwijl BSO-vestigingen in stedelijk gebied dat niet doen. Er is geen verschil in samenwerking op basis van het hebben van een visie op het beweegaanbod of de grootte van de BSO-vestiging.

Figuur 4.2

Verzorger van het beweegaanbod op BSO's, opgesplitst naar stedelijkheid

(in procenten, n=37, meerdere antwoorden mogelijk)

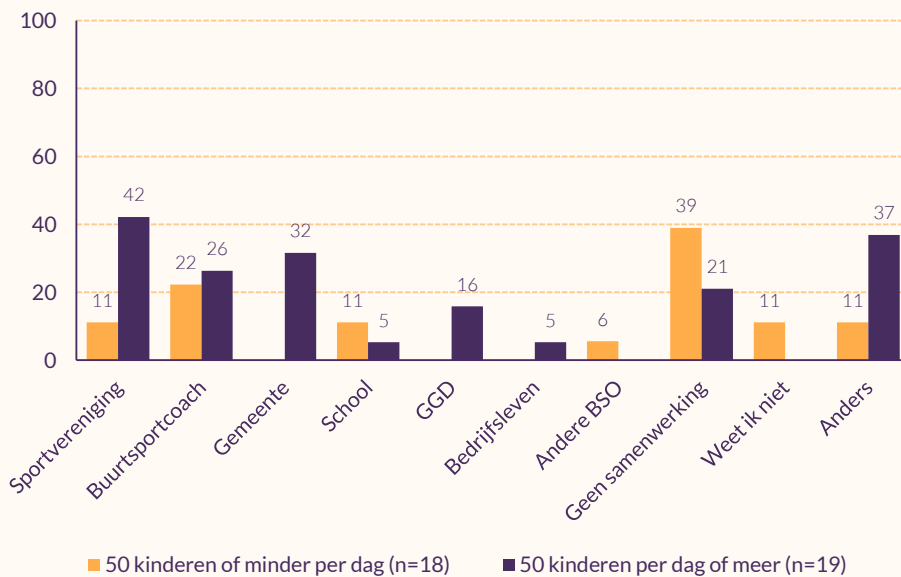

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor buitenschoolse opvang, najaar 2022.

Figuur 4.3

Samenwerkingspartners voor het aanbieden van het beweegaanbod op BSO's, opgesplitst naar grootte BSO

(in procenten, n=37, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor buitenschoolse opvang, najaar 2022.

Voorzieningen

Drie op de vier BSO-vestigingen heeft zowel een grote binnen- als een buitenruimte waar kinderen vrij kunnen spelen (73%). 16 procent heeft alleen een grote buitenruimte. Bij 8 procent van de BSO-vestigingen is er volgens de respondent geen grote ruimte beschikbaar om vrij te spelen.

Op een groot deel van de BSO-vestigingen maken de medewerkers gebruik van een externe locatie, zoals:

- > een openbaar speelplein of grasveld (81%);
- > een speel- of gymzaal (62%);
- > een sportveld (43%);
- > een bos of ander natuurgebied (22%).

De meeste BSO-vestigingen beschikken over diverse vaste materialen, zoals een voetbaldoel/basketbalring (84%), een klimtoestel (84%) of een zandbak (78%). 86 procent heeft naast dit materiaal ook een verharde ondergrond waarop kinderen kunnen fietsen.

Ook beschikken de BSO-vestigingen over losse materialen, zoals ballen of speelgoed om op te rijden ([figuur 4.4](#)). Het verschilt per BSO-vestiging of dit materiaal in het zicht ligt en toegankelijk is voor kinderen (niet in figuur).

Respondenten geven aan ook gebruik te maken van alternatief materiaal uit de natuur, zoals bomen, takken, zand en water.

Figuur 4.4

Aanwezig los materiaal op BSO's

(in procenten, n=37, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bewegemonitor buitenschoolse opvang, najaar 2022.

4.4 Ervaren kwaliteit van het beweegaanbod op BSO-vestigingen

We hebben respondenten gevraagd hoe zij het huidige beweegaanbod ervaren (de hoeveelheid en de kwaliteit) en wat ervaren belemmeringen zijn om meer bewegen bij kinderen te stimuleren.

De ene helft van de respondenten (54%) vindt de hoeveelheid van het beweegaanbod op hun BSO-vestiging precies goed. De andere helft vindt dat ze te weinig aanbieden. De kwaliteit van het huidige aanbod beoordeelt de helft van de respondenten als voldoende (54%) en een derde als goed (35%). De overige respondenten beoordelen het als onvoldoende (11%).

We hebben medewerkers van BSO-vestigingen gevraagd naar mogelijke belemmeringen die zij ervaren om bewegen te stimuleren ([figuur 4.5](#)). De drie meest genoemde belemmeringen zijn:

- > te weinig personeel beschikbaar (41%);
- > te weinig bekwaamheid bij het personeel (41%);
- > te weinig enthousiasme bij het personeel (32%).

‘Te weinig personeel beschikbaar’ ervaren vooral respondenten die werken op een BSO-vestiging uit sterk stedelijk gebied als belemmerend (69%). Opvallend is dat de belemmeringen ‘te weinig bekwaamheid bij het personeel’ en ‘te weinig enthousiasme bij het personeel’ voornamelijk ervaren worden door respondenten die niet weten of hun BSO-vestiging een visie op het beweeg aanbod heeft (voor bekwaamheid 67% vs. 22% en voor enthousiasme 83% vs. 25%) of die hun BSO niet als outdoor BSO beschouwen (voor bekwaamheid 11 vs. 50% en voor enthousiasme 22 vs. 56%, niet in figuur).

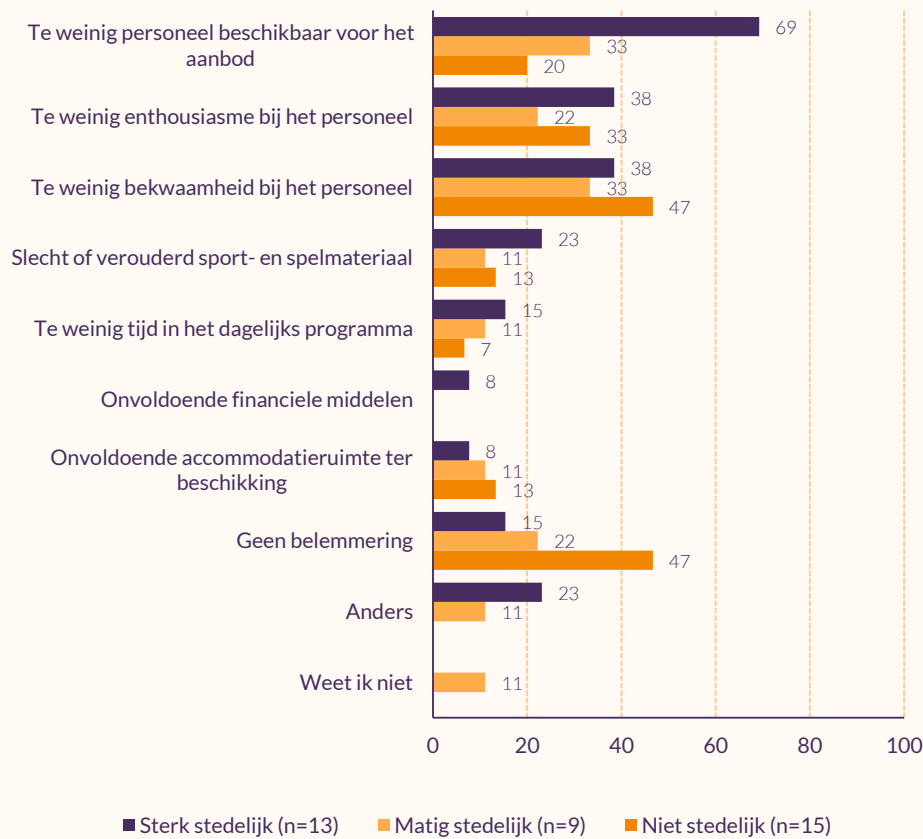
30 procent van de respondenten ervaart geen belemmeringen bij het stimuleren van bewegen.

Ruim twee op de drie respondenten (70%) beschouwen hun BSO-vestiging als een beweegvriendelijke BSO. Bijna de helft van de respondenten (49%) beschouwt hun BSO-vestiging als een outdoor BSO.

Figuur 4.5

Ervaren belemmeringen bij het stimuleren van bewegen, volgens BSO-medewerkers, opgesplitst naar stedelijkheid van de gemeente

(in procenten, n=37, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, beweegmonitor buitenschoolse opvang, najaar 2022.

4.5 Beschouwing resultaten BSO-vestigingen

Beleid voor bewegen

Volgens de respondenten van deze beweegmonitor kinderopvang 2022 hebben zes op de tien BSO-vestigingen een visie op het beweegaanbod opgenomen in hun beleidsplan. BSO-vestigingen die zichzelf als 'beweegvriendelijke BSO' of 'outdoor BSO' beschouwen hebben vaker een visie op het beweegaanbod in hun beleid opgenomen.

Dit komt mogelijk doordat bewegen op deze BSO-vestigingen wellicht meer prioriteit heeft dan op andere. Een concrete visie op bewegen kan helpen bij het creëren van doelen gericht op bewegen (Geijssel, 2001). Hierdoor wordt het makkelijker om te bepalen wat er binnen een BSO-vestiging nodig is om kinderen meer te laten bewegen en gestelde doelen te behalen.

Het beweegaanbod

Meerdere factoren kunnen het stimuleren van bewegen bij jonge kinderen belemmeren, ongeacht of er een visie op bewegen is. Een veelgenoemde belemmering door respondenten is te weinig personeel. Dit is momenteel een veelvoorkomend probleem in de kinderopvang (Kinderopvang Werkt! 2023).

Enkele andere belemmeringen, zoals onvoldoende bekwaamheid en te weinig enthousiasme van medewerkers, worden ook geregeld genoemd. Deze belemmeringen kwamen ook naar voren in een eerder onderzoek onder Nederlandse pedagogisch medewerkers (Wilke et al., 2013). Enthousiasme van medewerkers kan positief bijdragen aan hoeveel kinderen bewegen, vooral wanneer dit zich uit in aanmoedigen en zelf deelnemen aan beweegactiviteiten (Weaver et al. 2015).

Het merendeel van de BSO-vestigingen werkt momenteel samen met een organisatie voor de verzorging van het beweegaanbod. Ook dit kan te maken hebben met een gebrek aan kennis en vaardigheden van medewerkers op de BSO-vestigingen op het gebied van bewegen bij kinderen. In tegenstelling tot op de KDV-vestigingen werken juist grote BSO-vestigingen vaker samen met een partner voor de uitvoering van het beweegaanbod. Hoe de samenwerkingen eruitzien en hoe deze tot stand komen, is momenteel onbekend,

Hoewel alle respondenten bewegen bij kinderen stimuleren als een taak van de BSO zien, zijn niet alle respondenten op de hoogte van de beweegerichtlijnen voor 4- tot 12-jarige kinderen. De houvast die de beweegerichtlijn kan bieden bij het formuleren van een visie en/of doelen, heeft volgens respondenten momenteel (nog) weinig invloed op het beweegaanbod.

De (ervaren) kwaliteit van het beweegaanbod

Respondenten van de meeste BSO-vestigingen geven aan dat er dagelijks of meerdere dagen per week een beweegaanbod plaatsvindt. Hierbij is het goed om rekening te houden met de representativiteit van de respondenten (zie kader 3). Daarnaast hebben we geen eenduidige definitie van bewegen, beweegaanbod of beweegactiviteiten gegeven, waardoor de respondenten dit breed konden interpreteren.

De respondenten van BSO-vestigingen ervaren het beweegaanbod, net als de respondenten van KDV-vestigingen, als 'te weinig'. De genoemde belemmeringen, zoals onvoldoende bekwaamheid en te weinig enthousiasme van medewerkers, kunnen hierbij een rol spelen.

Hoe het beweegaanbod er inhoudelijk uitziet en hoeveel tijd hieraan besteed wordt, hebben we niet onderzocht met deze beweegmonitor. Uit eerder onderzoek in de naschoolse opvang blijkt dat kinderen bij georganiseerd bewegen vaak minder bewegen, omdat ze bijvoorbeeld moeten wachten tot ze aan de beurt zijn (Bell et al., 2013; Foster et al., 2010). Ook beweegaanbod in grote groepen of waarbij kinderen 'af' kunnen zijn, zoals bij tikkertje, zorgt ervoor dat kinderen minder bewegen.

De kwaliteit van het beweegaanbod is dus belangrijk. Uit deze beweegmonitor blijkt dat een aanzienlijk deel van het beweegaanbod wordt uitgevoerd door bijvoorbeeld een sport- en bewegemedewerker of in samenwerking met andere partners, zoals een sportvereniging. Dit kan de hoeveelheid bewegen bij kinderen ten goede komen. We hebben geen informatie opgehaald over de inhoud van het georganiseerde beweegaanbod, dus daar kunnen we geen verdere uitspraken over doen.

Een aantal respondenten geeft aan gebruik te maken van een bos of een ander natuurgebied en materialen uit de natuur. Spelen met elementen uit de natuur, bijvoorbeeld takken, heeft een positief effect op de fysieke activiteit (Dankiw et al., 2020). Mogelijk kunnen andere KDV- en BSO-vestigingen spelen met elementen uit de natuur meer stimuleren en zo de hoeveelheid bewegen van de kinderen vergroten.

Conclusies & aanbevelingen

In dit onderzoek hebben we gekeken naar het beleid voor bewegen, het huidige beweegaanbod en de ervaren kwaliteit van dit beweegaanbod op de kinderopvang. Deze data dienen als nulmeting voor de monitor beweegaanbod op KDV- en BSO-vestigingen.

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de volgende onderdelen op de kinderopvang:

- 1) de aanwezigheid van beleid op het gebied van bewegen;
- 2) het huidige beweegaanbod;
- 3) de (ervaren) kwaliteit van het beweegaanbod.

In de volgende paragrafen presenteren we de belangrijkste conclusies op basis van de bovenstaande doelen. We sluiten het hoofdstuk af met enkele aanbevelingen.

5.1 Conclusies

Meer aandacht voor beleid gericht op bewegen

Niet alle kinderopvangvestigingen hebben een visie op het beweegaanbod. Vooral bij kleinere KDV-vestigingen of BSO-vestigingen in stedelijk gebied ontbreekt een visie. Daarnaast weet een deel van de respondenten niet of er een visie op het beweegaanbod is. De inhoud van het beleid van de kinderopvangvestigingen die wel een visie op het beweegaanbod hebben is niet onderzocht.

De bekendheid met het beweegadvies voor 0- tot 4-jarige kinderen en de beweegerichtlijnen voor 4- tot 12-jarige kinderen varieert tussen kinderopvangvestigingen. Daarnaast blijkt dat de specifieke inhoud van het beweegadvies of de beweegerichtlijnen vaak niet bekend is onder respondenten.

Het huidige beweegaanbod

Op de kinderopvang ziet het beweegaanbod er als volgt uit:

- Het beweegaanbod vindt op de meeste vestigingen dagelijks plaats. Daarnaast wordt het beweegaanbod op de meeste vestigingen verzorgd in de buitenruimte.
- Het beweegaanbod bestaat uit zowel vrij spel als georganiseerd spel.
- Een pedagogisch medewerker verzorgt op de meeste vestigingen het aanbod.
- Het merendeel van de vestigingen werkt voor het organiseren van beweegaanbod samen met een organisatie. Dit zien we vaker in niet-stedelijke gebieden en dorpen dan in stedelijke gebieden. De helft van de KDV-vestigingen in niet-stedelijke gebieden werkt samen met de gemeente. Bij BSO-vestigingen zien we de meeste samenwerking met sportverenigingen en buurtsportcoaches.

- De vestigingen maken gebruik van divers materiaal voor het beweegaanbod. De meeste vestigingen beschikken over ballen, zand- en/of waterspeelgoed en speelgoed om op te rijden.

Ervaren belemmeringen

Een deel van de respondenten geven aan dat het beweegaanbod op hun vestiging niet voldoende is. Daarnaast ervaren de respondenten verschillende belemmeringen voor het stimuleren van bewegen bij kinderen. Deze belemmeringen zijn een gebrek aan bekwaamheid en enthousiasme van medewerkers en een tekort aan tijd, medewerkers en ruimte.

5.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van deze beweegmonitor kunnen we een aantal aanbevelingen doen voor onderzoek en praktijk.

Visie/beleid op bewegen

- Formuleer een concrete visie op bewegen en neem deze op in het beleid van de organisatie;
- Betrek medewerkers bij het opstellen van een visie op bewegen;
- Zorg ervoor dat de visie op bewegen duidelijk gecommuniceerd wordt en motiveer medewerkers om hiermee aan de slag te gaan;
- Breng de ondersteuningsbehoefte van medewerkers voor het uitvoeren van de visie in kaart;
- Evalueer het effect van de visie op de werkvloer.

Bewegen is belangrijk voor de groei en ontwikkeling van kinderen. Een concrete visie op bewegen in het beleid kan ervoor zorgen dat bewegen op de agenda staat, er doelen gesteld kunnen worden en er meer mogelijkheden zijn voor ondersteuning en voorzieningen. Door het betrekken van medewerkers in het proces ontstaat eigenaarschap en wordt deze breder gedragen.

Inzicht in de ondersteuningsbehoefte van KDV- en BSO-vestigingen of -organisaties voor het opstellen van beleid ontbreekt op dit moment nog. Verdiepend onderzoek naar de inhoud van visie en beleid over bewegen en het effect hiervan op het beweegaanbod en het beweeggedrag van kinderen en medewerkers is aan te raden.

Professionalisering medewerkers

- Formuleer beleid rondom professionele ontwikkeling van medewerkers;
- Breng de ondersteuningsbehoefte van medewerkers voor het stimuleren van bewegen bij kinderen in kaart;
- Reserveer budget voor de professionele ontwikkeling van medewerkers;
- Zorg ervoor dat medewerkers bekend zijn met het belang van bewegen bij kinderen;
- Zet in op het vergroten van de kennis, vaardigheden, enthousiasme en motivatie van medewerkers om kinderen te stimuleren meer te bewegen.

Een groot deel van de respondenten geeft aan dat zij en/of andere medewerkers binnen de kinderopvang gemotiveerd zijn om kinderen (meer) te laten bewegen en/of niet bekwaam genoeg zijn om kinderen (meer) te laten bewegen. Het wegnemen van de handelingsverlegenheid van medewerkers door ze te informeren, bij te scholen en te enthousiasmeren is een belangrijke stap om kinderen meer te laten bewegen op de kinderopvang.

Het is belangrijk om verdiepend onderzoek uit te voeren naar de scholingsbehoeften van medewerkers om deze handelingsverlegenheid weg te nemen en kinderen (meer) te kunnen laten bewegen. Daarnaast moet er binnen de kinderopvang meer aandacht zijn voor professionalisering van medewerkers op het gebied van bewegen.

Zorg voor meer en beter beweegaanbod

- Evalueer de hoeveelheid en de kwaliteit van het huidige beweegaanbod binnen de organisatie;
- Betrek medewerkers bij het verhogen van de kwantiteit en kwaliteit van het beweegaanbod;
- Verken mogelijkheden tot (innovatieve) samenwerkingen om de kwantiteit en kwaliteit van het beweegaanbod voor kinderen te verhogen.

We zien dat er een aanzienlijk beweegaanbod is, maar dat er ook verschillen tussen vestigingen zijn. Daarnaast geven respondenten aan dat ze het aanbod te weinig vinden. We raden daarom alle organisaties en vestigingen aan kritisch naar hun beweegaanbod te kijken en dit waar mogelijk te vergroten. Hierbij is het ook belangrijk om naar de beweegvriendelijkheid van de omgeving op de opvang te kijken.

Daarnaast is het belangrijk om de kwaliteit van het beweegaanbod te evalueren en waar nodig te verhogen, denk bijvoorbeeld aan het verzorgen van beweegaanbod gericht op het verbeteren van motorische vaardigheden. Hierbij kunnen nieuwe samenwerkingen met bijvoorbeeld lokale partners een uitkomst bieden voor wat betreft personeeltekort, ruimte, voorzieningen en expertise. Verdiepend onderzoek naar de inhoud van het beweegaanbod en de rol van samenwerkingspartners is gewenst om concretere aanbevelingen te doen voor verbetering.

Adviezen voor overheidsinstanties voor de implementatie van het beweegadvies en de beweegrichtlijnen

- Vergroot de bekendheid van het beweegadvies en de beweegrichtlijn;
- Geef advies en ondersteuning bij de implementatie van het beweegadvies en de beweegrichtlijn in beleid;
- Geef advies en ondersteuning bij de implementatie van het beweegadvies en de beweegrichtlijn in de praktijk.

Een groot deel van de respondenten geeft aan dat zij en/of andere medewerkers binnen de kinderopvang niet bekend zijn met het beweegadvies of de beweegrichtlijnen. Beweegadviezen en beweegrichtlijnen kunnen houvast en

ondersteuning bieden voor het ontwikkelen van een visie en/of beleid. Het is daarom belangrijk dat deze adviezen en richtlijnen bekend zijn bij stakeholders die betrokken zijn bij de kinderopvang. Wij raden overheidsorganisaties aan het beweegadvies en de beweegerichtlijnen te verspreiden, samen met concrete handvatten voor de implementatie van het advies en de richtlijnen in de kinderopvang.

Bronnen

Bell, K. J., Johnson, T. A., Shimon, J., & Bale, J. (2013).

The effects of game size on the physical activity levels and ball touches of elementary school children in physical education. *Journal of Kinesiology & Wellness*, 2(1), 28–37. <https://doi.org/10.56980/jkw.v2i1.29>

CBS (2021).

Formele kinderopvang; kinderen, uren, soort opvang, vorm opvang, regio.
Geraadpleegd op 22 mei 2023, van
<https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20214NED/table?fromstatweb>

CBS (2022).

Jongeren (0 tot 25 jaar); geslacht, leeftijd, migratieachtergrond, regio's.
Geraadpleegd op 22 mei 2023, van
<https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/71009ned/table?dl=21563>

Coe, D. P. (2020).

Means of Optimizing Physical Activity in the Preschool Environment.
American Journal of Lifestyle Medicine, 14(1), 16–23.
<https://doi.org/10.1177/1559827618818419>

Crowe, R., Probst, Y., Stanley, R. M., Ryan, S. M., Weaver, R. G., Beets, M. W., Norman, J., Furber, S., Vuong, C., Hammersley, M. L., Wardle, K., Franco, L., Davies, M., Innes-Hughes, C., & Okely, A. D. (2021).

Physical activity in out of school hours care: an observational study.
International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 18(1).
<https://doi.org/10.1186/s12966-021-01197-6>

Dankiw, K. A., Tsiros, M. D., Baldock, K. C. R., & Kumar, S. (2020).

The impacts of unstructured nature play on health in early childhood development: A systematic review. *PLOS ONE*, 15(2), e0229006.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0229006>

Decraene, M., Verbestel, V., Cardon, G., Iotova, V., Koletzko, B., Moreno, L. A., Miguel-Berges, M. L., Gurzkowska, B., Androutsos, O., Manios, Y., & De Craemer, M. (2021).

Compliance with the 24-Hour Movement Behavior Guidelines and Associations with Adiposity in European Preschoolers: Results from the ToyBox-Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(14), 7499. <https://doi.org/10.3390/ijerph18147499>

Ellis, Y. G., Cliff, D. P., Janssen, X., Jones, R., Reilly, J. J., & Okely, A. D. (2017).

Sedentary time, physical activity and compliance with IOM recommendations in young children at childcare. *Preventive Medicine Reports*, 7, 221–226.
<https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2016.12.009>

Finch, M., Jones, J. R., Yoong, S. L., Wiggers, J., & Wolfenden, L. (2016).

Effectiveness of centre-based childcare interventions in increasing child physical activity: a systematic review and meta-analysis for policymakers and practitioners. *Obesity Reviews*, 17(5), 412–428.
<https://doi.org/10.1111/obr.12392>

Foster, K. E., Behrens, T. K., Jager, A. L., & Dziewaltowski, D. A. (2010).

Effect of elimination games on physical activity and psychosocial responses in children. *Journal of physical activity & health*, 7(4), 475–483.
<https://doi.org/10.1123/jpah.7.4.475>

Geijsel, F., Slegers, P., van den Berg, R. and Kelchtermans, G. (2001). Conditions fostering the implementation of large-scale innovation programs in schools: teachers' perspectives. *Educational Administration Quarterly*, 37(1), 130-166.

Gezondheidsraad (2022). *Bewegadvies voor kinderen tot en met vier jaar*.

Gezondheidsraad (2017). *Beweegrichtlijnen 2017*.

Gray, C. E., Gibbons, R. D., O'Loughlin, J., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., Brussoni, M., Chabot, G., Herrington, S., Janssen, I., Pickett, W., Power, M., Stanger, N. R. G., Sampson, M., & Tremblay, M. S. (2015). What Is the Relationship between Outdoor Time and Physical Activity, Sedentary Behaviour, and Physical Fitness in Children? A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 6455–6474. <https://doi.org/10.3390/ijerph120606455>

Gubbels, J. S., Kremers, S. P. J., Van Kann, D., Stafleu, A., Candel, M. J. J. M., Dagnelie, P. C., Thijs, C., & De Vries, N. K. (2011). Interaction between physical environment, social environment, and child characteristics in determining physical activity at child care. *Health Psychology*, 30(1), 84–90. <https://doi.org/10.1037/a0021586>

Gubbels, J. S., Van Kann, D., Cardon, G., & Kremers, S. P. J. (2018). Activating Childcare Environments for All Children: the Importance of Children's Individual Needs. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(7), 1400. <https://doi.org/10.3390/ijerph15071400>

Kuzik, N., Poitras, V. J., Tremblay, M. S., Lee, E. Y., Hunter, S., & Carson, V. (2017). Systematic review of the relationships between combinations of movement behaviours and health indicators in the early years (0-4 years). *BMC Public Health*, 17(S5). <https://doi.org/10.1186/s12889-017-4851-1>

Kinderopvang Werkt! (2023). *Peiling Kinderopvang juni 2023*. Geraadpleegd op 16 augustus 2023, van <https://www.kinderopvang-werkt.nl/werkgevers/actuele-arbeidsmarktontwikkelingen-arbeidsmarktpeiling-kinderopvang>

Janssen, M., Singh, A., & Hartman, E. (2021). Het effect van bewegmomenten op school: wat weten we vanuit onderzoek? *LO Magazine*, 109(2).

Jones, R., Sousa-Sá, E., Peden, M., & Okely, A. D. (2019). Childcare Physical Activity Interventions: A Discussion of Similarities and Differences and Trends, Issues, and Recommendations. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(23), 4836. <https://doi.org/10.3390/ijerph16234836>

Martin, A., Brophy, R., Clarke, J., Hall, C. L., Jago, R., Kipping, R. R., Reid, T. D., Rigby, B., Taylor, H., White, J. G., & Simpson, S. A. (2022). Environmental and practice factors associated with children's device-

measured physical activity and sedentary time in early childhood education and care centres: a systematic review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 19(1). <https://doi.org/10.1186/s12966-022-01303-2>

Sport en bewegen in Cijfers (2022).

Kernindicator beweegerichtlijnen, 4-11 jarigen. Geraadpleegd op 22 mei 2023, van

<https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/beweegerichtlijnen>

Tapia-Serrano, M. A., Sevil-Serrano, J., Sánchez-Miguel, P. A., López-Gil, J. F., Tremblay, M. S., & García-Hermoso, A. (2022).

Prevalence of meeting 24-Hour Movement Guidelines from pre-school to adolescence: A systematic review and meta-analysis including 387,437 participants and 23 countries. *Journal of sport and health science*, 11(4), 427–437. <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2022.01.005>

Tassitano, R. M., Weaver, R. G., Tenório, M. C. M., Brazendale, K., & Beets, M. W. (2020).

Physical activity and sedentary time of youth in structured settings: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1). <https://doi.org/10.1186/s12966-020-01054-y>

Vale, S., & Mota, J. (2020).

Adherence to 24-hour movement guidelines among Portuguese preschool children: the prestyle study. *Journal of sports sciences*, 38(18), 2149–2154. <https://doi.org/10.1080/02640414.2020.1775385>

Veldman, S. L. C., Stanley, R. M., Okely, A. D., & Jones, R. A. (2018).

The association between staff intention and pre-schoolers' physical activity in early childhood education and care services. *Early Child Development and Care*, 190(13), 2032–2040. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1555824>

Ward, D. S., Vaughn, A. E., McWilliams, C., & Hales, D. (2009).

Physical Activity at Child Care Settings: Review and Research Recommendations. *American Journal of Lifestyle Medicine*, 3(6), 474–488. <https://doi.org/10.1177/1559827609341964>

Ward, D. S. (2010).

Physical Activity in Young Children. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 42(3), 499–501. <https://doi.org/10.1249/mss.0b013e3181ce9f85>

Weaver, R. G., Beets, M. W., Webster, C. A., & Huberty, J. (2014).

System for Observing Staff Promotion of Activity and Nutrition (SOSSPAN). *Journal of Physical Activity and Health*, 11(1), 173–185. <https://doi.org/10.1123/jpah.2012-0007>

Weaver, R. G., Beets, M. W., Huberty, J., Freedman, D. A., Turner-McGrievy, G., & Ward, D. M. (2015).

Physical Activity Opportunities in Afterschool Programs. *Health Promotion Practice*, 16(3), 371–382. <https://doi.org/10.1177/1524839914567740>

Wilke, S., Opdenakker, C., Kremers, S. P. J., & Gubbels, J. S. (2013).

Factors influencing childcare workers' promotion of physical activity in children aged 0–4 years: a qualitative study. *Early Years*, 33(3), 226–238. <https://doi.org/10.1080/09575146.2013.810592>

Sanne Veldman
s.veldman@mulierinstituut.nl

Marthe Westerbroek
m.westerbroek@mulierinstituut.nl

Amika Singh
a.singh@mulierinstituut.nl